
NŐK VILÁGA.

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY MELLÉKLAPJA.

FŐMUNKATÁRSOK: FANGHNÉ GYUJTÓ IZABELLA, PERCELNÉ
KOZMA FLÓRA, RAFFAJ IRMA.

Az apostol híve.

Egyszerű és szegény zsidó asszony volt Priscilla. A híres, fényes Rómában lakott urával Aquillával, kinek mesterségét a szőnyegvarrást folytatta. Lelkiismerettel dolgoztak, jó munka került ki kezükből, a kereskedők serege jól ismerte őket, s még ha piacra nem mentek is, annyi portékájuk elkelt, hogy abból tisztességgel megélhettek.

Hogy boldogságuk teljes legyen, csak egy hiányzott, a gyermek! Látták, hogy a nagy város zsidó-negyedében szűkek az utcák s piszkosak, kertek, sőt még árnyas fák sem voltak, de mindez nem bántotta volna őt, csak anya lehessen. Nem lett anya, nem érezhette azt a felséges örömet, melyet az anya szemébe néző gyermek mosolya teremt. Ő nem tudta, milyen égető az a könny, a mely a gyermekéért aggódó anya arczán végig fut, ő nem tudta, milyen édes az a nehéz virrasztás, a mely a kis beteg életét visszaadja. Még sem hallott zokszót az ő szájából soha senki.

Szívében szenvedett, de azt nem látta senki, sem arczán, sem munkájában, mert nem akarta megbántani zúgolódásával az ő Istenét.

Még ifju asszony volt, szép és erőteljes, midőn a titokban tanult türelemnek nyíltan is bizonyosságát kellett adnia. Nemzete ellen gyűlölettel volt eltelve a római császár, egész tanácsa és maga a nép is. Egyik estve azt a szörnyű hirt hozta férje, hogy három nap alatt távozniok kell Rómából, ha szeretik életüket. Külömben elvesznek ők is, el vagyonuk is.

A harmadik nap reggelén sok száz zsidó sirt a tenger partján. Várták a hajó érkezését, mely elszállítja őket egy másik világba.

Nem tudjuk, milyen útjok volt. Azt sem, mit szenvedtek, mig újból szárazföldre jutottak. Priscilla egész úton, egész életében bánatosan mondogatta magában kedvelt zsoltárát az 56-ikat:

Könyörülj rajtam Istenem
 Mert halandó tátong ellenem
 Mindennap hadakozván, nyomorgat engemet.
 Ellenségeim mindennap tátognak rám
 Bizony sokan hadakoznak ellenem oh magasságos Isten.

Mikor félnem kellene is én bizom tebenned
 Az Istent dicsérem az ő ígéréteért
 Az Istenben bizom, nem félek
 Ember mit árthatna nékem?

Mindennap elforgatják beszedeimet
 Minden gondolatjok ellenem van ártalomra.
 Egybegyűlnek, elrejtőznek mert sarkaimat lesik
 Mert kívánják az én lelkemet.

Gonoszságukhoz mérve fizess meg nekik!
 Haraggal rontsd meg oh Isten a népeket!
 Bujdosásomnak számát jól tudod
 Szedd tömlődbe könnyeimet!

Meghátrálnak majd ellenségeim mikor kiáltok,
 Megtudom azt, hogy velem van Isten.
 Dicsérem Istent az ő ígéréteért,
 Dicsérem az Urat az ő ígéréteért.

Istenben bizom, nem félek
 Ember mit árthatna nékem.
 Tartozom oh Isten a néked tett fogadásokat
 Megadom néked a hálaáldozatokat,
 Mert megszabadítottad lelkemet a haláltól
 Lábaimat az eleséstől,
 Hogy járjak Isten előtt az életnek világosságában.

Egyszer Korintusban találjuk őket. Ujból munkájokhoz fogtak s elég jól ment dolguk.

Egy szombat napon a híres, a fényes görög város piacán együtt járt a két római. A büszke, önhitt, dőlyfős görögök nem sokat törődtek egy-két idegennel, ott, a hol százak, ezerek fordultak meg. S mégis a piacz egyik oldalán valami különöz idegen körül seregestől tolnak össze! Olyan dolgokról beszél az, a milyet bölcseiktől nem hallottak, sőt, a vakmerő, még az ők híres és tudós embereik ellen merészelt szólani. Gúnyosan, nevetgélve beszéli e dolgot két-három ember, éppen a mi idegeneink előtt. Ők is kíváncsiak lettek, közelebb mentek hozzá

s bámulat fogta el, midőn üldözést, halált, föltámadást, szenvedést és hitet emlegetett. Ilyesmit ők többször nem hallottak, de úgy tetszett nekik, mintha mind róluk beszélne. Hisz őket is üldözték, őket is megakarták ölni, nekik is volt szenvedésük bőven.

A két idegent annyira meghatotta az a beszéd, hogy nem tudtak elválni tőle, valameddig az éjszaka sötétje el nem választotta. Másnap, már a korai órákban, kinn voltak és nem szüntek keresni, a mig föl nem találták. Most a városon kívül volt, a hol épen valami részeg ifjak veszedelmesen fenyegették s talán megis ütlegelték volna, ha a római asszony Priscilla egy pillanat alatt közbe nem lépik. „Ez az ember igazat szól, ne bántásatok őt, ti rágalmazó, korhely emberek.“

Kicsoda legyen ez a merész asszony és ki hívta őt közénk bírónak, kérdezték egyszerre többen.

Az asszony némán állott, szemei mereven rászegezve az idegenre, a kit Pálnak neveznek, s a ki szintén zsidó, Tarsusból.

Pált meghatotta a derék asszony föllépése és úgy gondolkozott, hogy benne ő egy kitünő dolgozótársra találhat. Pál nemcsak megismerkedett e nővel és férjével Aquillával, hanem fölkereste őket házuknál. Az apostolt mélyen érdekelte a két ember sorsa s nagyon meglepte, hogy ugyan az a foglalkozásuk, a mi az övé. Mély és őszinte barátság fejlődött ki közöttük. Aquilla és neje a Pál követői lettek és hűséges támaszai minden baj ellen. Mindenik épen azt találta föl a másikban, a mire legfőbb szüksége volt, s mindenikök mesterévé fogadta a názáreti Jézust, a kit ellenségei megfeszítettek. Az apostol sorsa megjavult, bizalma megjött, annyira, hogy Korintusban maradt huzamos ideig s a város lakósaiból nagyon sokakat megnyert a szent ügynek.

Priscilla lelke előtt teljesen új világ nyílt föl. Most már kezdette érteni az apostol szavait az örök életről. Már többé nem aggódott a mult miatt, nem bántotta fájdalom, hogy ő nincs megáldva, mint a többi asszonyok, mert úgy látta, hogy neki a keresztények seregéből egy szép, nagy családja válik ki.

B. Gy.



Könyveinkről.

(Vége).

Mielőtt befejezném már is hosszura nyult közleményemet, ajánlom kedves nőolvasóinknak az „Unitárius Szószék“ nevezetű egyházi beszédgyűjteményt, mely *Simó Fános* szerkesztésében az *unitárius lelkészek* kiválóbb beszédeit tartalmazza s *Magyarország ezeréves fennállásának emlékére* lett kiadva.

Miután lehetetlen női tollal a mi kis ujságunkban az óriási mennyiségű beszédet egytől-egyig ismertetni, kiválógatni pedig nem tudnék belőlük — mert igazán gyönyörű az egytől-egyig mind — úgy határoztam, hogy csak az elején levő, egyházi irodalmunknak *magyar* voltát jelző beszédekből idézek néhány gondolatot, újból felidézve azoknak el nem muló szépségeit és meleg hazaszeretetét.

Kezdem tehát *Ferencz József* püspöknek előszavával, melyben a következő meghatóan őszinte nyilatkozat foglaltatik: „Nem a feltűnni vágyás, vagy valamely üzleti számítás volt a forrása és indító oka e szerény mű egybeállításának és kiadásának, hanem ugyanaz a fellángoló hazafiui érzés, a mely annyi nagy és szép művel igyekezett megörökíteni az ezredév emléket Mivel is járulhatott volna hozzá, nemzeti ünnepélyünkhöz egyébbel az unitárius lelkészi kar, mely méltán elmondhatja az apostollal: *„aranyom és ezüstöm nincs nekem.*“ Mivel járulhatott volna ahhoz egyébbel, mint egy ily beszédgyűjteménnyel, mely ezüstnél és aragnál becsesebb lehet azokra nézve, akiket még nem hódított meg a kor anyagiás iránya annyira, hogy az örökélet kincseiben is gyönyörködni ne tudnának s azokat megszerezni ne igyekeznének.“

Az ezerév ünnepére elmondott hazafias „imá“-jában pedig püspökünk a többek között ezeket mondja: „Honfoglaló őseink csekély létszámához képest ma egy nagy népcsaládot alkotunk. Ellenségünk most is van elég; egymással is versengünk és viszálykodunk még többet; de amazoknak ellentállani s ezeket leküzdeni nem vagyunk gyengébbek, mint az előttünk élt nemzedékek. Lázis tevékenység hatja át egész nemzetünket, a palotáktól a kunyhókig. Ipar és kereskedelem, földművelés és tudomány, irodalom és művészet eddig nem ismert fejlődést vett hazánkban is. Meg van polgári szabadságunk és még nagyobb mértékben bírjuk a *lelküismeret szabadságát*. Miveltségünk mindinkább kiállja a versenyt más nemzetek miveltségével. Mindezekre Uram, te segítettél s mindezek azzal biztatnak, hogy távol attól, hogy nemzetünk ezer év után a hanyatlás lejtőjére jutott volna, ellenkezőleg csak most lépett életkorának teljébe s hogy még *nagy hivatása és rendeltetése van a világtörténelemben*“

Végül a mi békét hirdető főpásztorunk a következő fohászt küldi Istenünkhöz: „Ismételten az *áldott békéért* esdeklünk hozzád, nagy Isten! Legyen a jövő ezer év *a nemzeteknek kézfogása a munkára*. S különösen itt hazánkban a különböző népfajokat egyesítsd a testvéri szeretetben, hogy ne ismerjenek más célt, mint közös egyetértéssel munkálni a haza üdvét és bol-

dogságát, mely egyedül biztosítja az egyeseknek és családoknak is előmenetelét és jólétét. E végre koronázd sikerrel a szántóvető verejtékét, a kézműves fáradságát, a kereskedő számítását, a hivatalnok szorgalmát, a tudós éji virrasztásait, az irodalom felkentjeinek, a művészetek ihletett lángszellemeinek alkotásait Juttasd hazánkat és nemzetünket az előttünk álló második ezer évben *a műveltség oly fokára*, melyet a tőled nyert tehetségekkel *az ember e földön elérhet*“.

Ime a valódi *unitárius* fohász! Nem várja a kívülről jövő csodás *megváltást*, hanem az emberek tehetségei és törekvései útján kéri nemzetére a segédelmet!

„A lelkiismeret szabadságának annyi küzdelem után érvényre jutása mellett — mondja másutt a magas szárnyalásu ima — *bármily formában* fognak téged imádni e nemzet fiai és leányai, egyesítsd őket abban, *a mi fő minden vallásban!* a te szeretetedben és embertársaid szeretetében“.

Bizony csak Krisztust követő vallás ez a mi unitárius vallásunk!

Albert Fános könyörgésében a következő magasztos szavakat mondja: „Oh nagy Isten, ki előtt ezer esztendő annyi, miut a tegnapi nap, avagy egy éj rövid vigyázása, ha már ezer év viharja zügött el nemzetünk feje felett, ezer hálát adunk neked! Te látod, hogy most is vivnunk és munkálnunk kell, s tovább építenünk dicsőséged templomát, add segédemed továbbra is, mert nekünk a mint *egy Istenünk, ugy csak egy hazánk vagyon*“.

Barabás Lajos ezredévi beszédében meggyőzően hirdeti a nagy igazságot, hogy minden ország támasza és talpköve a *tiszta erkölcs*, mely ha megvész, Róma ledől s rabigába görnyed, mert midőn „virágzó és gazdag országokat láttok megtörve, üszkők és romok között járni, tudjátok meg, hogy ama tönkrement, megsemmisült vagy szétszórt nemzetek *nem az Isten utain jártak!*“

„Ez az igazság ragyog felénk Magyarország ezeréves történetéből“ — mondja más helyen e beszéd. — „Hogy ama rettenetes csapások daczára, melyek az országot nem egyszer vérbe és gyászba borították; hogy a tatárjárás, a mohácsi vész, a másfél száz évig tartó török uralom s a közelmúlt feledés tátylával takart eseményei daczára „él magyar, áll Buda még“ s hazánk két világrész művelt nemzetei rokonszenvétől kísérve ünnepelheti meg ezeréves fennállásának emlékét: azt bizonyítja, hogy nemzetünk Isten utain járt szüntelen. hogy templomaiban és iskoláiban soha meg nem szünő gonddal ápolta a tiszta erkölcs és a lángoló honszerelem soha ki nem alvó vesztatüzét“.

Raffaj Domokos, egyházunk egyik mélyen tisztelt és nagyra-becsült esperese, ezredévi beszédében a következő magasztos és poetikus szavakkal jellemzi az *igazi* honszerelmet: „Mint minden nemesebb emberi érzésnek, úgy a honszerelemnek is a *szív* a hazája. A honszerelemnek *tisztának* kell lenni, mint a nyári napnak, a mely minden völgyre és halomra, minden érző és érzéketlen dologra reá szórja áldásos sugarait; nem engedi magát semmi érdek és önhaszonlesés által elhomályosíttatni, hanem keblére ölel nagyot és kicsinyt, gazdagot és szegényt egyaránt, a kik e hon határain belül élnek. A honszerelemnek *általánosnak* kell lenni, mint az ég harmatjának, a mely nem teszen választást a növények milliónyi különbségei között: nem követel és ad előjogokat a hon határain belül élő különböző nemzetiségeknek, hanem egy közös atya, a hon gyermekeinek tekinti azokat, a kik igazságosan osztozó testvérekként kell hogy részt vegyenek a hon derűjében és borujában, jó- és balsorsában. A honszerelemnek *osztatlannak* kell lenni, mint az Istenség eszméjének, a mely nemcsak egy néposztály, nemcsak egy vallásfelekezet lelkében kell hogy megcsirázzék és elmében megfogamjék, hanem közkincsévé kell hogy váljék minden néposztálynak, minden vallásfelekezetnek; jelszava: magyar és német, oláh és horvát, tót, szerb és rác, keresztény és zsidó: szeresd a hazát, mert „a nagy világon e kívül nincsen számodra hely“.

Végül pedig lelkesen hangoztatja e gyönyörű beszéd: „Legyen hiv mindhalálig hazájához mindeu honpolgár és ne vándoroljon ki más országba, mert a magyar állam mindig elég gazdag Kanaán arra, hogy gyermekeit áldásdús halmain és völgyein táplálja. Irtassék ki a nemzetiségek kebeléből a fajgyűlölet, mert az állam csak a nemzetiségek egyetértésével és összetartásával biztosíthatja a béke állandóságát. Olvadjanak fel a vallásfelekezetek egymás iránti féltékenységének fagyos jégkérgéi, mert az állam a krisztusi türelem napjával szórhat szét fényt és meleget az igaz hit és szent evangélium terjedésére!“

Bár teljesebben be e keresztény óhaj!

Szépen mondja *Molnár Fános* imájában: „Sokat nem kérünk, sokat nem várunk, csak egy „szabad hazát“ s ebben a szabad hazában polgári jóllétet, hitszabadságot, családi boldogságot. Oh add meg ezeket Isten, ki ott fenn uralkodik; hogy ezeknek birtokában teljesíthessük soknemű kötelességeinket, hogy elmondhassuk az ihletett költővel: „új nap fényle reánk, annyi veszélyek után“. Adj közszeretetet hazánk nemzetiségei között, kik ma egy bölcs, egy fenkölt szellemű, nemes érzelmű földi uralkodó alkotmányos kormányzata alatt élvezik a polgári béke áldásait. Taníts meg mindenkit szeretni e drága hont, „melyen

annyiszor apáink vére folyt s melyhez minden szent nevet egy ezredév csatolt“.

Végül igazi unitárius módon következőképen végződik ez ima: „E hazában áldd meg a különböző vallásfelekezeteket is, hogy békében építsék a jövőt. Kicsiny egyházunkat is áldd meg, mely „a te örök egységednek“ volt és lesz hirdetője, hogy a hit és *lelküismeretbeli szabadság* szent lobogóját tovább is csak győzelemre vihesse“.

Nagyon erőteljes és érdekes *Dézsi Mihály* beszéde is, mely két részből áll: *mit örökötünk őseinktől és hogy tarthatjuk meg ezt az örökséget.*

Nemcsak hazát és dicsőséget — mondja e beszéd, — hanem vitézséget, bátorságot és *nagylelkűséget* is örököltünk őseinktől!

„Nincs a világnak nagyobb lelkű népe, mint a magyar. Az orosz alig 10 év alatt 100 000 oláhot muszkává tett, alig néhány évtized alatt a német 3 milliónyi lengyelt magába olvasztott; csak a magyar engedi, hogy szidják fogadott gyermekei, a nemzetiségek, s engedi, hogy használják nyelvüket, szokásaikat, a mint nekik tetszik. Engedi, hogy állítsanak iskolákat, saját nyelvükön imádják Istenüket. Melyik állam teszi meg ezt a világon? A magyaron kívül egy sem. De mi megtesszük, mert tudjuk, hogy az Isten igazságos és annak, a kivel mi ezerszer. milliószor jót tettünk, annak nincs hatalma soha felettünk. Most is az a nap van az égen, a mi ezer esztendővel ezelőtt; most is az az Isten országol felettünk, a ki látta és tudja a mi elődeink önzetlen szeretetét, nagylelkűségét, a ki száz csatán, ezer veszély között óvott, védelmezett; és az az Isten nem fog erőt adni soha a hálátlan gyermeknek, hogy szentségtörő kezeit az ő jóltevője, hazája ellen felemelje. Csak az igazságos uton nyert győzelem tartós. *Egy nemzet fennállásának legszilárdabb alapja az igazság — — —*“

Nem tudom, másra is oly mély benyomást tessnek-e ezen szavak, mint rám Olvasva a háboru-hireket, szeretném az idézett utolsó sort az oroszok előtt felolvasni!

Hogy miképen tarthatjuk fenn örökségeinket? „Ma egészen más a korszellem, mint atyáink idejében — magyarázza e beszéd második része. — Nem karddal és harci bátorsággal kell megtartanunk a hazát, hanem munkás kézzel és hősiességgel. *Nem a csatatéren kell megmutatnunk, hogy hősök vagyunk, hanem a mindennapi életben.* S ma is lehet minden ember igazi hős, a napszámos, földmives, az iparos, a kereskedő, a tanító, a pap, a tudós, a törvényhozó — — — mert ma az *ásóval,*

kapával, kaszával, ekével, tollal, szívvvel és az észszel, a nemes lelkésedéssel lehet legszebb diadalt aratni; a hazát önfeláldozással ma így lehet szeretni“.

Ezek és hasonlóak a mi *béke vallásunknak* szolgálatai hazánkkal szemben. Azért emeltem e részeket ki, hogy rámutathassak más vallásu olvasóink előtt (hála Istennek már sokan vannak azok) az unitárizmus békeszeretetére és magyarságára.

Eddig a „magyar egyház“ és magyar egyházirodalom alatt leginkább a Kalvin-egyházat és a kálvinista theológiát értették — és méltán; de az igazság kedvéért ideje már, hogy mellé állítsuk a „Királyhágón *innen*“ is Dávid Ferencznek *magyar* származásu és *magyar* szellemü egyházait, a magyar unitáriusok egyházirodalmával egyetemben.

Most pedig végzem könyvismertetésemet, mert annyi és annyi gyönyörü munkáról lehetne még beszélnem, hogy néhány évig sem lennék velök készen és kis nő ujságunkba sok volna e komoly témából. Most is kérem kedves nő-olvasóimat, ne vegyék tőlem rossz néven, hogy ennyi ideig vettem szives türelmüket igénybe s mindig ily hosszú czikkekkel foglaltam le lapunkat. De van egy német közmondás: „Womit das Herz voll ist, geht der Mund über“ s én valóban elmondhatom magamról, hogy a szívem úgy telve van az unitárius irodalom szépségével, hogy nem csodálom, ha unalmassá válik már örökös dicséretem!

Ismét azon szavakkal végzem közleményemet, mint a melyekkel azt kezdtem is: hogy én előttem az egész unitárius irodalom, a különböző országok, különböző évszámok és írók dacára mintha *egyetlen* lélekből származnék; ez pedig egy szabadelvü egyháznál nem oly könnyű és egyszerű dolog, mint az orthodox egyházaknál! Mert ott, hol megvannak a kiszabott, megállapított hitczikkek, vélemények és szabályok, könnyű egyöntetű irodalmat produkálni; hanem a hol nincs dogma, nincs szabály, hanem a *lelkiismeret szabadsága* prédikáltatik, a hol minden írónak *saját lelkét, egyéni nézetét és philosophiáját* kell meggyőzően az olvasó vagy hallgató előtt feltárnia, ott igazán óriási erejűnek kell lenni annak a befolyasnak és irányynak, mely az írók lelkét úgy tudja idomítani és *felvilágosítani*, hogy egy oly hatalmas és *összhangzatosan liberális* irodalmat tudjanak teremteni, mint az unitáriusok.

Hogy szeretett püspökünk idézetével éljek: „aranya és ezüstje“ valóban nincs egyházunknak, (mintha csak ezáltal is Krisztushoz való közelségét akarná jelezni), de van benne annyi *igazság* és ennél fogva annyi *elvitázhatatlanul* hatalmas és csodás

erő, hogy — tekintve a mindig és mindig jobban haladó, civilizálódó, különösen pedig *érező* és *ítélő* emberiséget — *lehetetlen*, hogy örökéletű ne legyen.

Adja Isten, hogy úgy legyen.

Perczelné Kozma Flóra.



Londoni levél.

London, 1904. aug. 22.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Tudom, mennyire szereti az angolok remek fővárosát, nem mulaszthatom el tehát, hogy ne küldjek önnek s egyuttal a Nők Világa kedves olvasóinak őszinte, meleg üdvözlötteket e nagy metropoliszból.

Ma tíz éve hagytam el Londont és itteni kedves barátaimat — öröömre hosszú távollét után ma újra itt lehetek s bár csak pár napig, de teljes szívvel-lélekkkel élvezhetem mindazt, amit a nagy város gyönyörű gyűjteményeivel, muzeumaival és képtáraival az idegennek nyújthat. De én nemcsak azt ismerem Londonban, amit a Baedeker kettős csillaggal jelöl meg, hanem, és erre igazán büszke vagyok, ismerem a mi angol unitárius barátaink szívét, nemes lelkét, egy nehánynak kedves otthonát és birom barátságát, szeretetét az áldott jó Sharpe kisasszonyoknak, kiknek mi, magyar leányok oly végtelen sokat köszönhetünk, mert hiszen az ők vendégei voltunk mindnyájan, kik abban az előnyben részesültünk, hogy egy évet kint tölthettünk a highgatei Channing House leánynevelő-intézetben.

Nem tagadom, kissé dobogó szívvel, izgatottan kerestem fel újra 10 évi távollét után a kedves régi iskolát, de még félénkebben kopogtam a Sharpe kisasszonyok kapuján! Vajjon reám ismernek-e? Vajjon nem feledtek-e oly hosszú távollét alatt? Vagy ha talán emlékeznek is a nevemre, de mint idegent, hideg udvariassággal fogadnak majd, hisz oly régen elszakadtam tőlük!

Le sem írhatom, mennyire kellemesen csalódtam mindezen föltevéseimben. Vasárnap délután volt. Zuhogó esőben kopogtattunk a Highbury-Place 32 számú kis ház ajtaján, Hawkins kisasszony, Zsákó Lenke, a Channing House új magyar növendéke és én. Sharpe Emily kisasszony nyitott nekünk kaput s végtelen nagy öröömre, oly szívélyesen üdvözölt, mintha csak tegnap váltunk volna el. Hetvenhat éves ugyan, de most is a régi fürge, vidám, jóságos alak, ki rögtön Zsákó Lenkét vette gondjai alá és hol angolul, hol töredezett németességgel tudtára

adta, hogy igen szívesen látott vendég lesz úgy az ő otthonukban, mint az iskolában. Majd előszedte összes magyar emlékeit. A volt növendékek arczképeit, különösen Korchmárosné, Buzogány Mariska és Kovács Irén voltak kedvencei. A Kovács tanár úr arczképeit is büszkén mutogatta. Tréfásan kérdezte Lenkét, melyik tetszik neki inkább, a fiatal theologusé vagy a már meglelt családapáé, sőt nagyapáé. Lenke az egész társaság nagy derűtségére, szerényen a nagyapát választotta. Majd elővette azokat a féltve őrzött apró kis kézimunkákat, melyeket a magyar leányoktól kapott emlékébe. Különösen a kalotaszegi varottast becsüli nagyra s csak ritkán, nevezetes alkalmakkor használja, hogy el ne piszkolódjék. Hiába erősítettem, hogy azt nagyon jól lehet ám mosni, féltő gonddal újra összefogta és eltette, mint drága emléket. Sharpe Matilda kisasszony, az intézet már nyugalomba vonult megteremtője és igazgatója, csak később csatlakozott hozzánk. Előbb a tea-asztal körül szorgoskodott, mert vasárnap lévén, a cselédeknek nem akart semmi munkát adni, inkább maga végzett el mindent.

Kedves jó Miss Matilda! igazán le sem tudom írni azt a végtelen szeretetet, melylyel engem, mint régi növendékét is ismerősét fogadott. Alig tudtam szavakat találni, hogy én is csak némileg kifejezhessem örömeimet, hogy mindkettőjüket magas koruk daczára is, oly jó egészségben láthatom viszont. A tréfának, sziporkázó élcznek, a régi emlékek elősorolásának alig akart vége lenni. E délután ismertem meg Kilyéni Erzsébet, kedves hitrokonomat is, ki még novemberig lesz kint, de már előre is fájó szívvel gondol a nehéz bucsura; ő is nagyon megszerette odakint s őt is viszont szeretik angol barátaink. Még egy kedves tagja volt társaságunknak, kit tisztelt Szerkesztő úr bizonyára ismer. Spears kisasszony, a megboldogult Spears, highgatei lelkész úr leánya volt ott. Cairóból, hol rendes tanítónő egy arab iskolában, jött haza, hogy édes anyját meglátogassa a nyári szüneten. Képzelmű, hogy mennyi érdekes dolgot beszélt ottani életéről s a keleti tanügyi viszonyokról. Helyzetével egészen meg van elégedve és csak a hajóra vár, hogy ismét visszatérhessen.

A kedves együttlét egyik legmeghatóbb és minket talán leginkább érdeklő része az volt, midőn Sharpe kisasszony kifejtette előttünk az unitárius hithez való törhetetlen ragaszkodását és lelkes ékesszólással beszélt arról a tiszteletről, szeretetről, barátságról, mely az angol unitáriusokat magyar hitrokonaihoz fűzi. Ismeri egyháztörténetünk minden nevezetesebb mozzanatát és saját szavai szerint, erőt, bátorságot merit abból a tudatból, hogy a magyaroknak annak idején sokat kellett hitökért szen-

vedniök, türniök, de azért még sem csüggedtek el. Örömmel tölti el lelkét az is, hogy mi nyíltan valljuk magunkat unitáriusoknak, míg szerinte Angliában nagyon sokan vannak, kik meggyőződésük daczára még sem csatlakoznak a felekezethez. attól félve, hogy ha elszakadnak az állam vallásától (Church of England), erkölcsi vagy anyagi veszteség érhetné őket.

Valóban fáj, amikor a válás órája bekövetkezett! Ki tudja, milyen hosszú időre kell újra Isten hozzádot mondani kedves, jó barátainknak! De lelkesít az a tudat, hogy bár mérföldek és évek hosszú sora válaszszanak is el egymástól, szeretetük, barátságuk mindig a régi őszinte, meghitt marad.

De már önnek is bucsut kell mondanom, tisztelt Szerkesztő úr, levelem így is, félek, hosszúra nyult. Hitrokoni üdvözlését küldi a Nők Világa összes olvasóinak

Fangh Erzsébet

Emlékezzünk régiekről.

Élt jó László királyunk idejében egy főur, kinek neve Vitéz vala. Nagy volt az ő bátorsága és nagy az ő bölcsesége. Vitéz főurnak vala pedig egy gyönyörű szép leánya, kinek neve Hajnal vala. Özike termete, kék szemei és szőke haja meghódíták az összes vitézek sziveit, kik látták őt valaha. Sokan menének Vitéz várába, hogy látnák az ő leányát és a kik látták megszerették őt. De nem csak külsőleg vala imádatra méltó, hanem jótékony nemes lelke és szerény nőiessége elsővé tevék őt minden magyar nők között, kik élének az ő korában.

Az apa megegyezvén leányával, így szóla az ifjak előtt: Fialat bajtársaim. Leányom kezét csak az nyerheti el, a ki erélyt és bátorságot mutat. Birom a Veszélyes várat, a hova leányommal bevonulok. Mindnyájan tudjátok, hogy e vár egy magas sziklán épüle, mely előtt egy sebessen áradó hegyi folyam zuhatagja és egy végtelen erdő terül el, a hegyi folyam megett pedig egy végtelen pusztaság vagyon. A zuhatagon keresztül vezet egy keskeny palló. Keressétek meg a legbiztosabb utat és a ki közületek legelőször érend váramban az birandja leányomat e várral egyetemben. Vitéz elmondván e szavakat, leányával várába bévonula s az ifjak elszéledének, hogy megközelitenék a várat.

Valának egyesek, kik a zuhatagba menének, bizván erős karjaikban, de azok vagy a hullámokba veszének, vagy ha kiemenekülének is a zuhatagból a pusztába éhenhalának.

Valának mások, a kik a hegyen keresztül menének, azon-

ban eltévedének és köből kifaragván Hajnal alakját imádták őt és élének mint remeték azt híven, hogy birják Hajnalt.

Valának ismét mások, kik a hidon keresztül menének, de nagy ovatossággal erősen bizakodva a karfában. Azonban lábuk megcsuszamlá és a rohanó folyam magával ragadá őket és kitévé őket a pusztába, hol elpusztulának

De vala egy ifju, ki legerélyesebb és legbátrabb vala mindeneknél a nagy bátorságu és nagy erélylyel bíró Béla. Béla mene a hidon keresztül, gyengén támaszkodá a karfára és át-mene rajta biztos és bátor lépésekkel és felméne a várba.

A várba érve belépe Vitézhez, mondá: Isten jóvoltából megérkeztem, leányod kezét kérem. És Vitéznek megtetszett az ifju és oda adá leányát, a ki mondá: A te erélyed és bátorságod legyőze engem, nőd vagyok. Neked adom kezem és vele együtt szívem. Parancsolj vélem. És Béla elvevé Hajnalt éle vele boldog életet.

Régi történet, naiv kis történet, a mit itt elmondtam: az elmúlt régi világból egy kis porszem. Vegyük észre, hogy az erdő, melyben oly sokan eltévedének és bálványképpen szerették Hajnalt: a rajongás végtelen utvesztője. A zuhogó ár, mely oly sokat ragadott magával egy részét hullám sirjába temetve, másik részét kitéve a végtelen pusztába, hogy bolyongjon ott és soha vissza ne térjen: a hitetlenség zugó árja és végtelen pusztasága. A hid: a Jézusi eszme. A karfa, melyre teljes erővel támaszkodni veszélyes, de gyengén egyes veszélyes pillanatokban támaszkodni nem csak jó, de szükséges is: az evangelium. A sziklára épült vár: a lelkiismeret, a hol lakik az Ur, az Atya. A világ legszebb leánya: az igazi, a nemes, a keresztényi élet. A biztos ut, melyen Béla is halada és elére a várba a keskeny pallón való biztos, határozott lépés, olykor a nehéz pillanatokban támaszkodással a karfára, a biztos ut: a rajongás nélküli, de mély érzéssel bíró tiszta Jézusi eszme.

Haladjunk ezen az uton és elérjük a legszebbet, a legnagyobbat és légdicsőbbet: az igazi keresztény életet.

Ujvári László.



Jézus, mint jó barát.

Részlet Stalker J. glasgowi lelkész könyvéből

V.

Jól ismert jellemző tulajdonsága a baráti viszonyoknak, hogy barátok szeretik egymás társaságát, kellemesen elbeszélgetnek együtt, s elmondanak egymásnak titkokat, melyeket másnak nem fedezhetnek fel.

Egymás társaságában találjuk őket leggyakrabban, ott békében, jól érzik magukat; a folytonos beszélgetésre nincs is szükségük, érzéseiket, gondolataikat lélekben közlik egymással s ép az az igazi barátság egyik drága előjoga, hogy hallgatva is élvezik egymás társaságát anélkül, hogy a félszegség hibájába esnének. De aztán, hogyha megered a beszéd fonala, akkor a szellem gazdagsága oly nagymértékben nyilvánul, mint mással sohasem. Mert semmit sem kell egymás elől elrejtjenök. Még a legféltebb gondolat is, mely gyakran még a Teremtő előtt is rejtve volt, utat tör magának; a nézetek szabadra nyilvánulnak, bizalom bizalmat kelt, a lélek a lélekkel érintkezik s fényesen ragyog, mint két csillag, melynek fénye közelségük miatt majdnem egygyé olvad az égbolton. Az emberi érzések legnemesibekétől van megfosztva az, ki nem tud visszaemlékezni ilyen boldog órákra, melyek a léleknek felüdítésére szolgálnak.

János ép azért választotta ki 12 tanítványát, hogy azok mindig vele legyenek. És valóban három éven át folytonos társai voltak; sokszor elment velük lakatlan yidékekre, vagy messze utakra, hogy többet lehessen kizárólag velük és élveztesse a zavartalan együttlétet. János Evangeliumában találunk egyes idézetet az ilyenkor folytatott beszélgetésekből, melyeknek tanulmányozásakor feltűnik, mennyire feltárta lelkének legtitkosabb érzéseit, sejtelmeit tanítványai előtt. Bizalmas beszélgetései nagy hatással voltak hallgatóira. emlékezzünk csak vissza annak a kettőnek a mondására, kikkel az Emmaushoz vezető uton beszélgetett: „Szívünk égett keblünkben midőn Ő megszólított s feltárta előttünk az Irást!

Legkedvesebb tanítványai a későbbi években is drága kincs gyanánt őrizték meg emlékét az ilyen együtt töltött bizalmas óráknak, midőn bámulattal és elragadtatással kezdték igazán megérteni Jézus nagy és gazdag gondolatvilágát.

Ilyen megszentelt pillanatok voltak azok is, midőn elvonult tanítványaival imádkozni, vagy midőn felszólította őket, hogy vele együtt virasszanak a Gettsemane-kertben. Soha sem volt olyan igazán ember és olyan igazán barát, mint ép ez utóbbi esetben, midőn részvétüket kérte és könyörgött nekik, hogy végső küzdelmében ne hagyják el.

E jelenetnél csodálkozunk, hogy életének titkába engedte őket bepillantani. Nem voltak-e ezek az imádkozásnak szentelt órák szentek, halandó szemek előtt föl nem fedhetők? De mivel barátai előtt még ekkor sem zárkozott el, ez mutatja, hogy éppen a barátságnak előjoga behatolni a vallásos lélek legmélyebb miszteriumaiba is

Korlátozott és nem valódi barátság az, mely e téren bezárt ajtókra talál, mert ez azt jelentené, hogy barátunkat kísérvük életünk legfontosabb részétől. Ép azért mondhatjuk, hogy barátság, a szó legmagasztosabb értelmében csak keresztények között lehet; és ez utóbbiak is csak akkor élvezhetik a barátság legboldogítóbb áldásait, ha érzelemvilágukban eljutottak addig a fokig, hol már gyakran is szabadon beszélhetnek azokról az eszmékről, melyek otthonosak voltak a Jézus ajkain.

F. E.

A tiz hajadon.

(Első közlemény a Nők Világa 4-ik számában.)

Szomorú történet s Jézus is szomoruan adta elő. Kérdezheti valaki miért is mondta el? Elmondom. Ő tudta, hogy valami történni fog, a mit barátai még nem is álmodnak és a mi őket ép úgy meg fogja lepni, mint a völegény érkezte az ügyetlen leányokat. Gyakran mondá nekik, hogy mi fog történni, de ez még oly messze volt, hogy nem akarták neki elhinni, nem készültek reá. A mindennapi bajok legyőzésére elég erősek voltak és nem is képzelték, hogy valami olyan is fogja őket érni, minek elviselésére nem lesz elég erejük. Nem gondolták, hogy egy pillanat meg fogja lepni. Azt hitték elég olajat töltöttek lámpáikba.

De egyszerre lecsapott rájuk, mint az égből a villám ez a nagyon egyszerű baj, a melyet egy kis előremeg gondolással elkerülhettek volna, ha figyeltek volna mesterük intésére: hiszen jól tudhatták, hogy előbb-utóbb be fog következni.

Mesterüket elfogták a katonák, elhurczolták, mint valamely bűnöst, hogy törvényszék elé állítsák A tanítványok is, miként a leányok, elaludtak volt a Getsemáné kertben. Egy nagy lárma ébresztette föl, a földről felugráltak, az éjsza sötétjét az örök fáklyáinak fénye világította meg, a csendet a kardok és lédzsák csattogása zavarta meg. Mesterük, kire oly büszkén s oly fényes előkészülettel vártak, előttök állott, mint megalázott fogoly.

És vajon mit tettek akkor? Talán bátran vállalkoztak, hogy vele mennek, talán el volt látva lámpájuk szent olajjal, a hit és bátorság olajával.

Fájdalom, nem; egy pillanatilag haboztak, azután kimentek. A tudósítás azt mondja, megfélekedtek a mesterről és elszaladtak.

Nemde nagyon szomorú dolog ez? Abba hagyták volt

mesterségüket, búcsut vettek otthonuktól, hogy ők követnék, kiállottak sok gúnyt és szemrehányást, föláldozták idejüket, kiállottak sok nehéz útat, elfeledték édes testvéreiket, de a reményesség erőt adott nekik mindezen megpróbáltatások közben, csak épen a legutolsó pillanatban hagyta el őket. Valóban nagyon szomorú dolog. Nem lehet-e mélyen sajnálni, hogy még csak egy kevéssel nem volt több bátorságuk?

De megtörtént, Péter a ki büszkén dicsekedett, hogy ha kell meg is hal a mesterrel, az egészből egyedül kísérte. Péter kísérte ugyan, de ő is jó távolról ne hogy észrevegyék, hogy a tanítványokhoz tartozik. Péter elment ama ház külső kapujáig, a hová Jézust vitték a katonák, de midőn észrevették, hogy ő egyik tanítvány, egyenesen megtagadta és esküjével is megerősítette, hogy neki semmi köze sincsen a fogolyhoz. A vőlegény összekötött kézzel jött, töviskoszorú volt a fején, éjfélkor jött és a szolgák lámpása kialudott.

Kedves ifjak! a ti olajotok is igen kevés, ha nem elég egy egész éjszakára. Ti igen gyengék vagytok, ha erőtök nem elég, hogy elvégezzétek a legnehezebb munkát is, ha a szükség úgy kívánja. Midőn Európában utaztam, néhány évvel ezelőtt, egy napon egy olyan forma helyhez érkeztem, mely kis patak medrének látszott; de a patak hiányzott, csak egy kicsi, csekély erecske csobogott lassan tova, alig mozdítván meg a fenekén levő kavicsokat, a nagyobb köveket már megkerülte, mert nem volt elég vize rajtuk áttörni vagy elég ereje, hogy tovalökje. Némely helyt olyan kicsin volt, hogy azt hittem mindjárt kimerül az ereje és meg áll a gyöngeségtől. Távolról úgy látszott, mint egy szép ezüst kötél a hegy zúgában. Egy gyermek ágázolhatta volna a patakot legmélyebb részén is anélkül, hogy térdéig ért volna; de ki hinné? egy roppant magas szilárd hid vezetett át rajta, oly hatalmas, mintha óriások építették volna; mindkét oldalról roppant oszlopokkal volt megerősítve, vasgerendákkal összecsatolva. A patak meder közepén két roppant nagy kőoszlop emelkedett, támogatva a nagy magasságban fekvő és a nagy arányu íveket, számszerint épen hármat. Ezen oszlopok melyek akár az égboltozat föltámasztására is elég erősek lettek volna, az ár folyásával szemben levő oldalon rettentő nagyságú védfallal voltak ellátva, melyek tiszta gránitból voltak, a végükfelé ékalakulag kiélesedtek. Ilyen alkotmány több havi munkába, ezer megezer dollárba kerülhetett. És vajjon miért építették oda? Miért a földnek épen erre a helyére a hol egyetlen deszka szál megtette volna a szolgálatot az átjáróknak. És ámulva az emberi munka és anyag ily roppant pazarlásán, tovább folytattam útamat. Nyár volt. Néhány hónap múlva

ismét azon az úton haladtam. A nagy esőzések időszaka volt. A hegyi patakok zugva, bögve rohantak le a hegyekről, elsőpörve mindent, mit útjokban találtak. Nagy fákat döntöttek ki gyökerestől és tovasodorták mint egy darab forgácsot vagy szalmaszálat. Roppant szikladarabok részint a sziklákról szakadtak le, részint pedig a fővényből mosattak ki, melyek gurultak tova az áradatban, mindent összetörve, zuzva maguk előtt. A meder, mely ezelőtt oly száraz volt, egész merőben megtelt a tajtékozó szennyes víztől. Az egykor kis ér, most örült áradat, mely zúgva ostromolta a hid lábait. Csaknem elérte az óriási oszlopok tetejét s a hatalmas ivék alig-alig voltak elég magasak arra, hogy átengedjék maguk alatt a féktelen vizet

Minden hidlábnak gyémántból kellett volna lennie, hogy el messe a hengergő szikladarabokat és megtörje az erdő fáinak erejét. Ha a hid nem lett volna olyan magas mint volt, az áradat elsöpörte volna. Ha nem lett volna oly szilárdra építve darabokra tört volna. Épen olyan alkalomra volt készítve mint a milyen az volt. Az áradat minden évben legfennebb csak kétszer jelentkezett, sőt rendezen csak egyszer. És a hid ezért az egy áradatért volt építve. Az év többi részére egészen fölösleges volt, de erre az egy alkalomra szükséges. Ha abban a pillanatban nem lett volna ott ép annyi, mintha egyáltalában sohase is iett volna, mert ekkor volt szükség reá, ez volt a veszély ideje, ez volt az az idő, midőn a hid nélkül senki sem kellett volna át folyon.

De az ily óriási hidak, mint ez is, nem néhány nap alatt készülnek; az emberek nem várhatnak addig, míg az ár megindul, előbb kell a köveket lerakni; a munkát már nyáron meg kell kezdjék, folytassák és be is végezzék, midőn a folyó medre száraz; és a hid ott kell álljon egész éven át akár van rá szükség, akár nincs, száraz és esős időben egyaránt, mint az emberi munkának, türelemnek és előrelátásnak bámulatra méltó alkotása, hogy ott legyen ép azon pillanatban is, melyben feltétlenül szükség van reá. Nem baj ha az év 11 hónapján keresztül szükség feletti módon erős és nagy, csakhogy a 12 ik ben elég erős legyen. De a szolgálat, melyet a tizenketedikben tesz, bőven kárpótolja mind a költséget, mind a munkát és a befektetett pénzt.

Kedves Ifjak! Meg értették-e a hid és a hajadonok történetét? Gondolkozzatok róla és megfogjátok érteni.

Frothinghamtól.

Ford. Varga Béla

TARTALOM: Az apostól híve. B. Gy. — Könyveinkről. Perczelné Kozma Flóra. — Londoni levél. Fangh Erzsébet. — Emlékezzünk a régiokról. Ujvári László. — Jézus mint jóbarát. — A tiz hajadon. Varga Béla.

Nyomatott Gámán J. örökösénél Kolozsvárt, Kossuth L-utca 10.